

Sygn. akt VU 748/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 stycznia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 3 stycznia 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania S. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 21 lipca 2016 r.

oddala odwołanie.

Sygn. akt VU 748/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 lipca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zobowiązał S. K. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 18 marca 2016 roku do 30 kwietnia 2016 roku w kwocie 1.076,09 złotych z tytułu renty socjalnej.

Od powyższej decyzji S. K. wniósł w dniu 8 sierpnia 2016 roku odwołanie. W uzasadnieniu skarżący wskazał, iż z uwagi na to, iż jest osobą upośledzoną w stopniu lekkim z II grupą inwalidzką oraz nie potrafi czytać i pisać, nie był świadomy, iż jest zobowiązany poinformować Zakład Ubezpieczeń Społecznych o tym, że przebywa w Zakładzie Karnym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 18 października 2006 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał S. K. rentę socjalną z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2006 roku, tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek, okresowo do dnia 30 września 2011 roku. W decyzji zawarto pouczenie, iż prawo do renty ustaje, gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa oraz że renta socjalna nie przysługuje osobie tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności. Pouczono również wnioskodawcę o tym, że osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy zobowiązany jest powiadomić jednostkę organizacyjną ZUS o pobycie w areszcie tymczasowym lub odbywaniu kary pozbawienia wolności.

(dowód: decyzja z dnia 18 października 2006 roku, k. 15-16 akt ZUS)

Decyzją z dnia 21 listopada 2011 roku organ rentowy z uwagi na całkowitą niezdolność do pracy S. K., przyznał skarżącemu prawo do renty socjalnej od powstania niezdolności do pracy tj. od dnia 1 października 2011 roku do dnia 31 października 2016 roku. W decyzji pouczonego ubezpieczonego, iż prawo do renty ustaje, wraz z ustaniem któregokolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa jak również, że renta socjalna nie przysługuje osobie tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności. Pouczono też skarżącego o tym, iż osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy zobowiązany jest zawiadomić organ rentowy o pobycie w areszcie tymczasowym lub odbywaniu kary pozbawienia wolności.

(dowód: decyzja z dnia 21 listopada 2011 roku, k. 115 akt rentowych)

S. K. odbywa karę pozbawienia wolności od dnia 18 marca 2016 roku. Koniec kary przypada na dzień 20 kwietnia 2018 roku.

(dowód: informacja (...) w Ł., k. 305 akt rentowych)

Pismem z dnia 15 kwietnia 2016 roku S. K. wniósł o przekazywanie przez organ rentowy części otrzymywanego świadczenia rentowego na konto bankowe (...) w P.

(dowód: wniosek skarżącego, k. 292 akt rentowych)

Decyzją z dnia 20 kwietnia 2016 roku organ rentowy wstrzymał wypłatę renty socjalnej dla S. K., ponieważ świadczenie to nie przysługuje osobie tymczasowo aresztowanej - odbywającej karę pozbawienia wolności

(dowód: decyzja o wstrzymaniu wypłaty renty socjalnej, k. 296 akt ZUS)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Wydając zaskarżoną decyzję dotyczącą zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 18 marca 2016 roku do dnia 30 kwietnia 2016 roku organ rentowy powołał się na przepis art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 887).

Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Stosownie do treści art. 138 ustęp 2 pkt 1 ustawy świadczeniem nienależnie pobranym jest świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczone o braku prawa do ich pobierania.

Żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej, i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2001 r., II UKN 338/00, OSNP 2003 nr 3, poz. 71). W treści obowiązujących przepisów wyraźnie został wyeksponowany czynnik świadomości pobrania świadczenia nienależnego, przy czym o jej istnieniu przesądza dokonanie pouczenia o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty. Pouczenie powinno wyraźnie, konkretnie i wyczerpująco wskazywać okoliczności mające wpływ na pobieranie świadczeń oraz jasno wskazywać okoliczności powodujące pobranie nienależnego świadczenia w sposób zrozumiały dla osoby, do której jest skierowane. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, niekonkretne, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 301, z dnia 17 listopada 1995 r., II URN 46/95, OSNAPiUS 1996 nr 12, poz. 174, z dnia 17 lutego 2005 r., II UK 440/03, OSNP 2005 nr 18, poz. 291, z dnia 9 lutego 2005 r., III UK 181/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 275).

W przedmiotowej sprawie bezspornym było, iż wnioskodawca pobrał za okres od 18 marca 2016 roku do 30 kwietnia 2016 roku nienależne świadczenia z tytułu renty socjalnej.

Renta socjalna, w myśl art. 8 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej z dnia 27 czerwca 2003 roku (Dz.U. z 2013 r. poz. 982), nie przysługuje za okres tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności, o czym skarżący był pouczony przez organ rentowy zarówno w decyzji z dnia 18 października 2006 roku, jak i w decyzji z dnia 21 listopada 2011 roku.

Z pouczenia zawartego w decyzji wynika również obowiązek zawiadomienia organu rentowego o okolicznościach mających wpływ na prawo do renty socjalnej m.in. o pobycie w areszcie tymczasowym lub odbywaniu kary pozbawienia wolności. Pouczenie zawarte w decyzjach jest zrozumiałe i precyzyjne, nie nasuwa jakichkolwiek wątpliwości co do jego treści.

Bezspornym jest, że wnioskodawca o swoim pobycie w areszcie tymczasowym zawiadomił organ rentowy dopiero w piśmie z dnia 15 kwietnia 2016 roku, wnosząc o przekazywanie renty socjalnej na konto bankowe (...) w P., mimo że przebywa w nim od 18 marca 2016 roku. Powyższe doprowadziło do wypłaty przez organ rentowy skarżącemu świadczeń za okres po tymczasowym aresztowaniu, tj. za okres od 18 marca 2016 roku do 30 kwietnia 2016 roku, w łącznej kwocie 1.076,09 złotych.

Podnoszona przez skarżącego okoliczność nieporadności z uwagi na chorobę oraz brak umiejętności czytania i pisania nie oznacza, że nie miał możliwości zapoznania się z pouczeniem znajdującym się na odwrocie decyzji rentowej. Skarżący w przedmiotowej sprawie, pomimo swojej ułomności działa samodzielnie, nie jest osobą ubezwłasnowolnioną, a zatem ma pełnię zdolności do czynności prawnych. Schorzenie nie uniemożliwia mu prowadzenia swoich spraw. Jeżeli skarżący, jak twierdzi nie potrafi czytać, to mając tą świadomość po otrzymaniu decyzji o rencie socjalnej winien udać się do osoby posiadającej taką umiejętność celem zapoznania się z jej zapisami i pouczeniem. Zresztą wnioskodawca z takiej pomocy skutecznie korzystał po doręczeniu mu zaskarżonej decyzji. Skoro skarżący był w stanie zapoznać się i zrozumieć zaskarżoną decyzję, to niewątpliwie miał zatem także możliwość zapoznania się i zrozumienia pouczenia zawartego w decyzji z dnia 18 października 2006 roku i w decyzji z dnia 21 listopada 2011 roku. Innymi słowy nieumiejętność czytania i pisania nie pozbawia wnioskodawcy możliwości zapoznania się i zrozumienia pouczenia zawartego w decyzji rentowej. Tym samym miał świadomość tego, że prawo do wypłaty renty socjalnej nie przysługiwało mu – tak jak wynika z pouczenia- w okresie tymczasowego aresztowania.

W związku z powyższym Sąd uznał, że skarżący pobrał nienależne świadczenie z tytułu renty socjalnej w okresie od 18 marca 2016 roku do dnia 30 kwietnia 2016 roku w wysokości 1.076,09 złotych.

Na marginesie należy dodać, że wnioskodawca może dochodzić w trybie art. 138 ust. 6 ustawy emerytalnej odstąpienia przez organ rentowy od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, zmniejszenia wysokości potrąceń ustalonych zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawieszenia dokonywania potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeśli zachodzą szczególne okoliczności.

W ramach katalogu przykładowych okoliczności uzasadniających zastosowanie ulg można wskazać: brak majątku, z którego możliwe byłoby dochodzenie od osoby zobowiązanej zwrotu świadczeń; ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania; ciężką chorobę powodującą niezdolność do pracy lub niepełnosprawność osoby zobowiązanej, członka jej rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu; wiek osoby zobowiązanej; zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej.

Nie mniej z takiej możliwości wnioskodawca będzie mógł skorzystać dopiero po uprawomocnieniu się zaskarżonej decyzji.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.